

Я досліджую світ

1 клас

Ґрунт. Значення ґрунту в природі і житті людини.

Мета: формувати уявлення про ґрунт та його склад, про здатність ґрунту забезпечувати рослини всім необхідним для життя, про тварин, які живуть у ґрунті, про значення ґрунту в житті людини; розвивати мислення, увагу, спостережливість, дослідницький підхід у процесі виявлення складу ґрунту, його властивостей; виховувати шанобливе ставлення до ґрунту, бажання пізнавати навколишній світ, допитливість.

Хід уроку

I. Організація класу

Здрастуйте, ріки, ліси і поля,
Здрастуй, прекрасна наша Земля!
Природу ми будемо старанно вивчати,
Навколишній світ залюбки пізнавати!

II. Повідомлення теми та мети уроку

1. Відгадування загадки.

Щоб визначити тему сьогоднішнього уроку, відгадайте загадку:

Рослини на мені ростуть,
Тварини у мені живуть,
Люди про мене дбають -
За це урожай добрий мають.

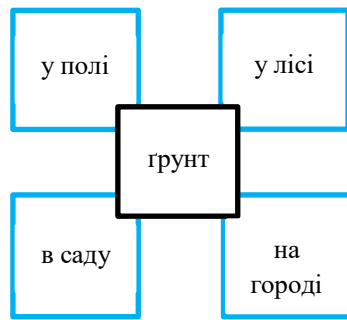
(Ґрунт)

2. Вправа «Передбачення».

- Що ви очікуєте дізнатися на уроці?

III. Актуалізація опорних знань

- До якої природи належить ґрунт?
- Де знаходиться ґрунт? (Розгляд ілюстрацій).
- Хто з вас працював на городі чи в саду?
- Хто спостерігав за роботою дорослих?

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Завдання від Ромашки Польової.

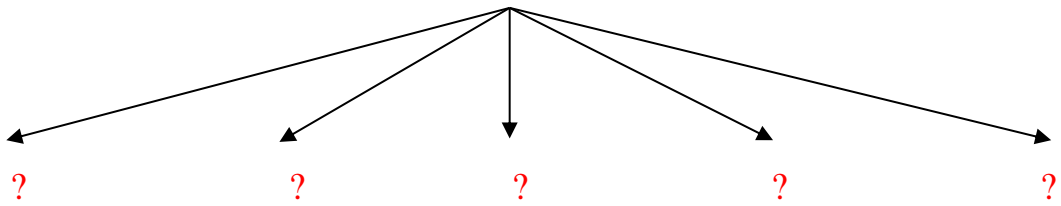
- Поміркуйте, що мені потрібно для того, щоб я цвіла, була привабливою?
- Що необхідно рослинам для життя?
- Звідки це вони беруть? (Все, крім світла, з ґрунту).
- Звідки у ґрунті береться вода? (Ґрунт вбирає воду, яка випадає у вигляді дощу і снігу).
- Звідки у ґрунті береться повітря? (Проникає в проміжки, які є в ґрунті).
- У який ґрунт краще проникає повітря: щільний чи пухкий? Чому? (У пухкий ґрунт краще проникає вода і повітря, бо в такому ґрунті більше проміжків. Саме вони заповнюються повітрям і водою).
- Що потрібно робити, щоб ґрунт був пухкий? (Орати чи перекопувати).
- Звідки береться тепло в ґрунті? (Він прогрівається сонячними променями).

Корені рослин вбирають із ґрунту воду із розчиненими в ній поживними речовинами і дихають повітрям, яке в ньому міститься.

Довідкове бюро 1-А класу

Ґрунт – це верхній шар землі, на якому ростуть рослини і де живуть живі організми.

Склад ґрунту

- З чого складається ґрунт? (Припущення дітей).

- Проведемо досліди і побачимо, які припущення правильні. (Таблиця заповнюється у ході проведення дослідів).

2. Дослідницька лабораторія 1-А класу

Дослід 1

Грудочку землі опускаємо у воду. Що бачимо? (Бульбашки) На що вони вказують? (На наявність у ґрунті повітря. Ним дихають рослини і тварини, які живуть у ґрунті).

Дослід 2

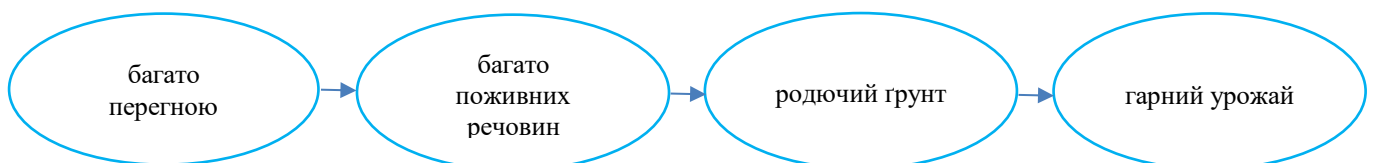
Покладемо у блюдечко трохи ґрунту і накриємо склянкою. Поставимо у тепле місце. На стінках склянки згодом з'явилися краплинки води. Отже, у ґрунті є ... вода.

Дослід 3

Розмішуємо грудочку землі у воді. Трохи зачекаємо. Що бачимо? (На дні склянки утворився осад. Що це? Це осів шар піску, глини, темної речовини. Що це за речовина?)

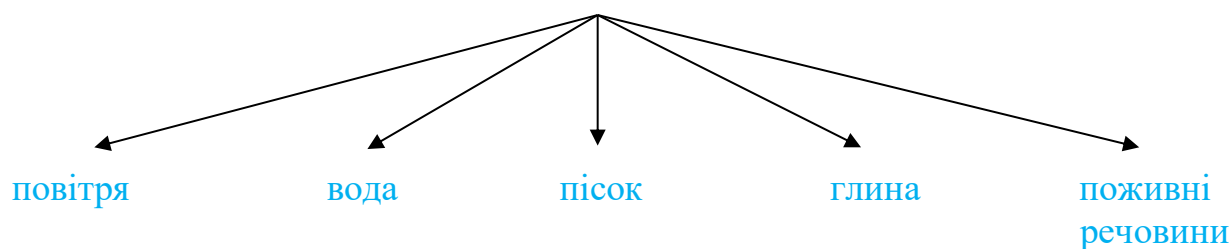
Довідкове бюро

Темна речовина – це перегній. Він утворюється із перегнилих решток рослин і тварин. Перегній забезпечує рослини поживними речовинами, які вони вбирають з ґрунту. Саме перегній надає ґрунту темного кольору. Чим більше в ґрунті перегною, тим темніший ґрунт, тим більше у ньому поживних речовин. Чим більше в ґрунті перегною, тим вищий урожай рослин.

- Повторимо, з чого складається ґрунт.

Склад ґрунту

3. Завдання від Крота Зема.

Відгадайте, хто завітав до нас на урок:

Зверху гірка. Знизу нірка.

Де тут двері? Де комірка?

Ще й в оселі темнота.

Це хатина для ... крота.

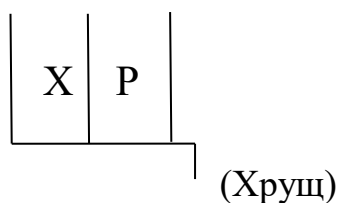
А тепер загадка про його сусідку:

Маленька, сіренька,

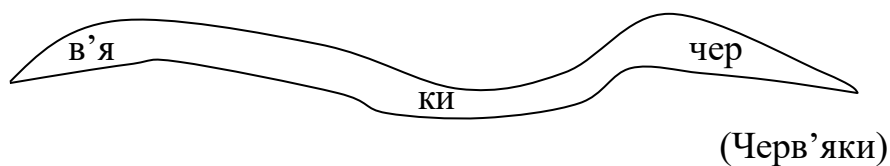
А хвостик, як шило.

(Миша)

Розгадайте ребус:

Зberi склади – отримай слово:

Кротик Зем повідомляє, що на 1м² живе:

4 млн. бактерій
200 тис. земл. кліщів
18 тис. др. червів
80 дощ. черв'яків
200 жуків і їх личинки

(Квадрат побудовано на дошці чи на підлозі (або на прищільній ділянці) у натуральну величину).

Для них ґрунт є домівкою. Тут вони будують свої нори, ховаються від ворогів, знаходять корм. Тварини розпушують ґрунт.

Фізкультхвилинка

Лунає пісня «Щедрий урожай» (автори Г. та В. Лисенки)

Практична робота (в групах)

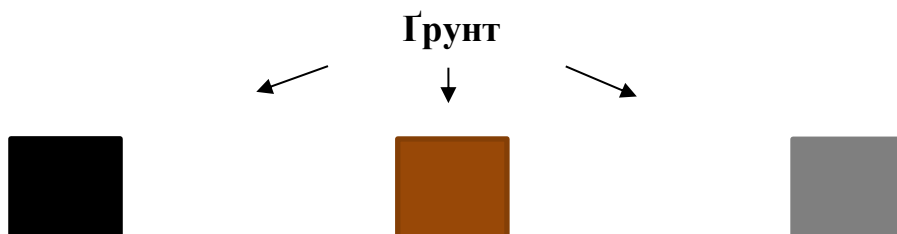
1. У склянку з ґрунтом будемо потроху вливати воду. Що ви спостерігаєте? (Вода не стікає на дно склянки, а проникає у ґрунт і заповнює проміжки між грудочками. Ґрунт стає темнішим, бо насичується водою). Висновок: ґрунт здатний поглинати воду.

2. У склянку з піском вливаємо воду. Що спостерігаємо? Який висновок можна зробити з проведеного дослідження?

3. У склянку з глиною вливаємо воду. Що спостерігаємо? Висновок?

- Які ґрунти кращі?

Ґрунти бувають чорного, коричневого, сірого кольорів – це залежить від складу ґрунту. Найродючіший – чорнозем.

V. Закріплення

1. Робота з підручником (с.90).

(Самостійне опрацювання)

2. Гра «Додалочка».

- Перегній – це...
- Чорного забарвлення надає ґрунту...
- Ґрунт складається з...
- У ньому живуть...

3. Гра «Тік, так, це не так».

- Перегній складається із відмерлих решток рослин і тварин.
- Чорного забарвлення ґрунту надає глина.
- До складу ґрунту входить повітря.
- До складу ґрунту входить вугілля.
- Ґрунт дає рослинам поживні речовини.

4. Робота в групах.

Дідусь Матвій і бабуся Одарка просять пояснити, чому в народі так кажуть:

1 група

Земля – наша мати, вона всіх годує.

2 група

На необробленій землі лиш бур'ян росте.

3 група

На чорній землі білий хліб родить.

4 група

Дай землі, той вона тобі дасть.

5 група

Хто про землю дбає, вона тому повертає.

5. «Хвилинка фантазії».

- Уявіть, що ви – фермери. Що потрібно робити, щоб отримувати високі врожаї?

6. Поетична хвилинка.

Колективне складання сенкану:

Грунт

Пухкий, родючий
Захищає, зберігає, живить
Дарує людям щедрий урожай
Життя

7. Екологічна хвилинка.

Земля – це надзвичайне диво,
Її багатство – це ґрунти.
Тому тут свіжо і красиво,
Та ґрунт потрібно берегти,
Щоб з нього проростали квіти,
Ліси зелені і поля.
Щоб з цього всі могли радіти,
Щоб усміхалася Земля!

(Надія Красоткіна)

Перегляд відео «Це наше і це твоє. Чорнозем». Телеканал Плюс Плюс.

Ґрунт природа створювала мільярди років. Він заселений мікроорганізмами. Вони поїдають залишки рослин і різних живих істот. Завдяки ґрунту ростуть рослини, живляться тварини. Це величезне багатство Землі. Ґрунти потрібно берегти!

8. Пісенна хвилинка.

(Лунає пісня «Моя земля», слова та музика Валерія Костенка – перший куплет та приспів).

VI. Підсумок уроку.

- Яку тему вивчали на уроці?
- Що нового дізналися?
- Що сподобалося найбільше?